

ISSN № 2312-0665

Міністерство освіти і науки України
Харківський національний педагогічний університет
імені Г. С. Сковороди

ЛІНГВІСТИЧНІ ДОСЛІДЖЕННЯ

**Збірник наукових праць
Харківського національного педагогічного
університету імені Г. С. Сковороди**

Випуск 52

Харків
ХНПУ ім. Г. С. Сковороди
2020

Редакційна колегія: **Лепетюха А. В.** – гол. ред., к.ф.н., доц., доц. каф. романської філології ХНПУ ім. Г. С. Сковороди; **Голобородько К. Ю.** – д.ф.н., проф., декан українського мовно-літературного фак-ту ім. Г. Квітки-Основ'яненка ХНПУ ім. Г. С. Сковороди; **Даниленко А. І.** – повний професор кафедри сучасних мов і культур Пейсівського університету (м. Нью-Йорк, США); **Костікова І. І.** – д.п.н., проф., зав. каф. теорії і практики англійської мови ХНПУ ім. Г. С. Сковороди; **Краснобаєва-Чорна Ж. В.** – д.ф.н., доц., проф. каф. загального та прикладного мовознавства і слов'янської філології, Донецький національний університет ім. Василя Стуса; **Маленко О. О.** – д.ф.н., проф., зав. каф. українознавства та лінгводидактики ХНПУ ім. Г. С. Сковороди; **Мозер М.** – габілітований д-р, проф., Віденський ун-т (Австрія), Католицький ун-т ім. Петра Пазманя в Будапешті (Угорщина), Український вільний ун-т у Мюнхені (Німеччина); **Ніка О. І.** – д.ф.н., проф., проф. каф. української мови та прикладної лінгвістики Інституту філології Київського національного університету ім. Т. Шевченка; **Олексенко О. А.** – к.ф.н., проф., зав. каф. української мови ХНПУ ім. Г. С. Сковороди; **Піддубна Н. В.** – к.ф.н., доц. каф. української мови ХНПУ ім. Г. С. Сковороди; **Попов С. Л.** – д.ф.н., проф. каф. російської мови ХНУ ім. В. Н. Каразіна; **Сазонова Я. Ю.** – д.ф.н., доц., професор каф. фонетики і граматики англійської мови ХНПУ ім. Г. С. Сковороди; **Халіман О. В.** – к.ф.н., доц. каф. української мови ХНПУ ім. Г. С. Сковороди; **Щербакова Н. В.** – к.ф.н., доц. каф. української мови ХНПУ ім. Г. С. Сковороди.

Рецензенти: **Степаненко Микола Іванович**, д-р філол. наук, професор, професор кафедри української мови, ректор ПНПУ ім. В. Г. Короленка;

Кочан Ірина Миколаївна, д-р філол. наук, професор, завідувач кафедри українського прикладного мовознавства ЛНУ ім. Івана Франка.

Затверджено вченою радою Харківського національного педагогічного університету імені Г. С. Сковороди (пр. № 1 від 27.02.2020)

Постановою Президії ВАК України № 1-05/1 від 10.02.2010 р. (перереєстрація від 13.07.2015 р., наказ МОН № 747) збірник внесено до Переліку наукових фахових видань України, у яких можуть публікуватися результати дисертаційних робіт на здобуття наукових ступенів доктора й кандидата наук.

Спеціальність ДАК: *філологічні науки (мовознавство, українська мова).*

Електронну версію журналу включено до Національної бібліотеки України імені В. І. Вернадського.

Збірник зареєстровано в міжнародних каталогах періодичних видань та базах даних: Ulrichsweb Global Serials Directory, OCLC WorldCat, Index Copernicus, Open Academic Journals Index (OAJI), Research Bible, BASE (Bielefeld Academic search Engine), Google Scholar (Гугл Академія), Polska Bibliografia Naukowa, ERIN PLUS.

ISSN 2312-0665 (Print), ISSN 2312-7546 (Online)

Свідцтво про державну реєстрацію: KB № 15671-4143 ПР від 21.09.2009 року.

Адреса редакції: 61168, м. Харків, вул. Валентинівська, 2.

Телефон: (0572) 68-02-36

Електронну версію збірника розміщено на сайті:

<http://journals.hnpu.edu.ua/index.php/lingvistics>

E-mail: lingvos@meta.ua

Лінгвістичні дослідження: збірник наукових праць Харківського національного педагогічного університету імені Г. С. Сковороди. Харків, 2020. Вип. 52. 254 с.

У збірнику вміщено статті, що репрезентують широкий спектр актуальних лінгвістичних проблем (питання лексикології, граматики, текстознавства, дискурсології, лінгвопоетики, лінгвоконцептології, методики викладання лінгвістичних дисциплін), огляди, рецензії.

Відповідальний за випуск: к.ф.н., проф. О.А. Олексенко

© Харківський національний педагогічний університет імені Г. С. Сковороди

СИНОНІМІЧНИЙ РЯД ДО СЛОВА ЩАСТЯ В УКРАЇНСЬКІЙ МОВІ

У статті на матеріалі лексикографічних джерел схарактеризовано синонімічний ряд лексем до слова **щастя** в українській мові. Класифіковано одиниці, що становлять ядро, ближню, дальню й крайню периферію. Здійснено компонентний аналіз лексем синонімічного ряду з етимологічним коментарем, виокремлено їхні спільні семантичні характеристики. Виявлено смислові дублети слова **щастя**, а також окремі суперечності щодо опису семантики деяких синонімічних слів, що пов'язано з різним трактуванням аналізованих одиниць у лексикографічній практиці.

Ключові слова: лексема **щастя**, синонім, синонімічний ряд, смисловий дублет, українська мова.

Ilienkov V. Synonymic Range to the Word “Happiness” in the Ukrainian Language. *The synonym for the word **happiness** has not been considered yet in detail, that determines the scientific novelty and relevance of the study. The analysis of lexicographic sources demonstrates the synonymic series of the **happiness** token. The analysis and comparison of the tokens that belong to one synonymous series have been done.*

*The object of the study is a gentle zone of meanings embedded in the concept of **happiness** in the Ukrainian language, the subject of which is the constituents of the synonym for the word **happiness**. The purpose of our study is to select synonymous tokens for the word **happiness**, perform a component analysis of these tokens and identify common semantic characteristics that allow us to form a synonymous series with the dominant of **happiness**.*

*To achieve this goal, the following tasks are formulated: 1) to define synonyms for the word **happiness**; 2) to organize and classify them; 3) to determine the contextual significance of the identified synonymous units and the peculiarities of their functioning in the language world map of the Ukrainian world.*

To achieve this goal, the following methods were used: continuous sampling (to obtain the body of the necessary synonyms), descriptive method (to qualify the features of lexical filling), component analysis (to identify features of the semantic structure of the synonymous series), as well as elements of quantitative calculation (to refine the results research).

*Various uses of synonyms and their semantic doublets are investigated, special attention is paid to the description of synonyms within the vocabulary. In the course of the study, 15 vocabularies were analyzed and a semantic row for the word happiness was distinguished. It has been found that the word **happiness** has 23 synonyms*

(задоволення /pleasure/, благодать /grace/, блаженство /bliss/, талант /talent/, рай /paradise/, раювання /paradise/, гаразди /good/, удача /luck/, благополуччя /prosperity/, благо /good/, благоденство /prosperity/, фортуна /fortune/, доля /fate/, щастя-доля /happiness-fate/, радість /joy/, досягнення /achievement/, успіх /success/, талан /talent/, розкіш /luxury/, жереб /lot/, солодощі /sweets/, призначення /destination/.

*The synonyms analysis for the word **happiness** has demonstrated its semantic diversity. The word **happiness** has semantic doubles – **joy** and **fate**, although the last one has lost the meaning lately; there is some controversy over the description of the semantics of the following words such as **талант** (talent) and **талан** (luck), as different vocabulary articles define their interchangeability differently.*

Key words: token of happiness, synonym, synonymous series, semantic doublet, Ukrainian language.

Вступ

Одним з виявів динаміки мови є розвиток її синонімії. Лексична синонімія забезпечує точність і виразність висловлювання. Вона є суттєвою для формування мовної картини світу, адже синоніми розширюють лексико-семантичний простір певної мови, збагачуючи її як відповідними словами, так і відтінками смислів, здатних передати особливості вербального «бачення» тим чи тим народом явищ довкілля. Тож синоніми виникають не лише з потреби мовців, а і як вияв можливостей самої мови словесно об'єктувати додаткові ознаки явища або відтворювати своєрідність його бачення в лексичному ресурсі.

Синонімія як мовний феномен наочно демонструє змістовий діапазон слів у тій чи тій мові, тому, аналізуючи синонімічний ряд до слова *щастя*, можемо простежити смислову співвіднесеність мовних одиниць, близьких за значенням до нього, а також тих, що називають одне поняття, але відрізняються відтінками в значенні.

Здійснений у розвідці лінгвістичний аналіз передбачає розгляд семантичного наповнення лексеми *щастя* й наявного в українській мові синонімічного ряду, конститuentи якого містять відповідні семи. Поняття *щастя* належить до ідеальної, метафізичної, психоемоційної сфери буття людини, через що воно має ціннісну маркованість, більшою чи меншою мірою виявлену на лексико-семантичному рівні в словах, близьких за значенням до лексеми *щастя*. Окрім універсальних смислів, актуалізованих у цій лексемі, маємо й такі, що відбивають уявлення про щастя кожного конкретного народу, зокрема й українського.

Об'єктом дослідження є синонімічний ряд до слова *щастя* в українській мові, предметом – конституенти досліджуваного синонімічного ряду. Мета дослідження – виявити спільні семантичні компоненти в словах, що формують синонімічний ряд з домінантою *щастя* в українській мовній картині світу з огляду на ціннісні маркери відповідних слів-синонімів.

Лексичні синоніми мають чимале значення для розвитку мови, адже вони допомагають доповнити наші уявлення про предмети або явища й схарактеризувати їх у різних аспектах. Синонімічне багатство української мови є однією з головних її рис. Явище синонімії в лексиці полягає в можливостях добору різних слів для вираження уточнення й увиразнення того самого змісту, виділення різноманітних відтінків у характеристиці певного поняття з метою його оптимального позначення. Уживання мовцем синонімів свідчить про його розвинене мовне чуття, гнучкість у використанні вербального арсеналу, покликаного передати зміст повідомлення відповідно до ситуації спілкування.

Слова, які абсолютно тотожні або максимально наближені одне до одного, що розрізняються семантичними відтінками зі стилістичним забарвленням або цими ознаками одночасно, і називають синонімами (Дзюбишина-Мельник, Лаврінець, Симонова, Ціпцюра & Ярошевич, 2018: 101). За іншим визначенням, синонімами називають слова, що співвідносяться з тими самими поняттями, мають одне загальне значення, але різняться відтінками лексичного значення, стилістичним забарвленням, сполучуваністю з іншими словами (Єрмоленко & Бибик, 2001: 153).

Питання синонімії цікавили багатьох українських мовознавців, серед яких І. К. Білодід, Л. М. Бублик, М. А. Жовтобрюх, Л. А. Лисиченко, М. Я. Плющ, О. Д. Пономарів, О. О. Тараненко та ін. Щодо точності визначення синонімії загалом і синонімів зокрема й зараз точаться дискусії в науковому колі. Більшість з дослідників виділяє два напрями вивчення синонімів: 1) ті, що ґрунтуються на понятті про значення слова (О. А. Ахманова, Є. В. Кротевич); 2) в основі яких лежить явище дійсності або поняття (Р. О. Будагов, Є. М. Галкіна-Федорук, А. П. Євгеньєвна, М. А. Жовтобрюх, М. М. Шанський) (Лисиченко, 1997: 67).

Методи й методика дослідження

Для досягнення поставленої мети було використано такі методи: суцільної вибірки (для отримання корпусу необхідних синонімів), описовий метод (для текстової презентації результатів дослідження), компонентного аналізу (для виявлення особливостей семантичної структури слів-конституентів синонімічного ряду), а також елементи кількісного підрахунку (для унаочнення результатів дослідження). Компонентний аналіз лексичного значення дає змогу змодельовати парадигму значень і багатозначного слова, і семантично близьких слів-синонімів. Значеннєві складники цих лексичних одиниць пов'язані спільним семантичним компонентом і структурно організовані співвідношенням: ядро → приядерна зона → периферія.

Результати та дискусії

Синонімія як вид парадигматичних відношень посідає належне місце у вивченні лексико-семантичної системи української мови. Тому, аналізуючи синонімічний ряд до слова *щастя*, простежимо смислову залежність слів, близьких за семантикою до нього, і тих, що називають одне поняття, але відрізняються відтінками в значенні.

Абстрактні слова, які називають різні душевні стани людини, ускладнення, що викликають переживання, усвідомлення приємних чи неприємних ситуацій тощо, здебільшого об'єднуються в синонімічні ряди того самого емоційного наповнення (Русанівський, 1991: 4).

Синонімічний ряд до слова *щастя* вивчали на прикладі англійської мови Н. Г. Єсипенко й І. І. Ю. Тим'як (Єсипенко & Тим'як, 2014); сегментарно представлено вивчення синонімії з домінантою *щастя* на матеріалі української мови в працях Н. М. Бобух (Бобух, 2006) та Л. М. Марчук (Марчук, 2014).

Для реалізації дослідницьких пошуків змодельуємо лексико-семантичне поле синонімів – ядерних репрезентантів поняття *щастя*. У ході дослідження було виявлено елементи, що наповнюють синонімічний ряд лексеми *щастя*, за допомогою аналізу суцільної вибірки з 15 словників і тезаурусів української мови (Ващенко, 1972; ВШСУМ, 2012; Вусик, 2000; Деркач, 1993; Загоруйко, 2010; Караванський, 1995, 2014; Немировська, 2012; Поп, 2001; РУСС, 1995; СС, 2010; ССУМ 1999-2000; ССАО 2016; Собко, 2014; УСУЛ, 2009).

Синонімічний ряд лексеми *щастя* представлений словами з позитивною емотивно-оцінною маркованістю – *задоволення, благодать, блаженство, талан, рай, раювання, гаразди, удача, благополуччя, благо, благоденство, фортуна, доля, щастя-доля, радість, досягнення, успіх, талант, розкіш, солодощі, призначення*. Ядро склали лексеми, зазначені як синоніми в більшості джерел (тобто з показником 8–9). На противагу ядру є крайня периферія, яку становлять унікальні одиниці, що були зафіксовані або в одному словнику, або лише один раз у різних словниках (показник 1). Ближня й дальня периферії відповідно визначаються щодо середнього показника – 5. Ближню периферію становлять лексеми, зазначені як синоніми в більшості джерел (тобто з показником 5–7). Лексеми з показниками від 2 до 4 охоплюють дальню периферію.

Подаємо схематичне зображення синонімічного ряду до слова *щастя*, де цифра в дужках означає кількість посилань на слово-синонім в опрацьованих нами словниках (див. список використаної літератури).

Таблиця 1

	Ядро	Ближня периферія	Дальня периферія	Крайня периферія
Мовні одиниці, використані в словниках	щастя, доля (9), радість (8)	задоволення (7), благодать (7), блаженство (6), талан (5), удача (5), фортуна (5)	успіх (4), рай (3), щастя-доля (3), гаразди (3), раювання (2), досягнення (2), талант (2)	розкіш (1), солодощі (1), призначення (1), благополуччя (1), благо (1), благоденство (1)

Характерним є наявність жорсткого й компактного ядра, що становить 7% від загальної кількості синонімів. До ядра, крім самої лексеми *щастя*, уналежнюємо ще й такі лексеми, як *доля* й *радість*. Слово *доля* підсилює значення іменника *щастя*, є синонімом до нього в контекстах, де йдеться про гарну, щасливу долю (Білоноженко, 1977: 76).

Одне зі значень слова *доля* – частина чого-небудь (СУМ, 1971: 360). Від первинного значення виникло згодом і переносне, що є тотожним із семантикою слова *щастя*. Адже, за етимологічним словником (Іларіон, 1994: 523), *щастя* утворилося з префікса *si-*, що має значення

«добрий», а *čestʹ* – «частина», тобто добра частина, добра доля. Тож смисл слів *щастя* й *доля* є спільним у тому разі, якщо йдеться про щасливу людину. Щасливою є людина, яка має гарну долю, тобто добру частину чогось. Про семантичну дублетність цих слів свідчить і народна творчість: *Доля / щастя як трясця, на кого схоче, на того й нападе. Без щастя / долі й по гриби не ходять. Козак не без долі / щастя, дівка не без щастя / долі*. Із часом ця смислова тотожність втратилася, адже *доля* – більш абстрактне поняття, семантично ширше, ніж слово *щастя*.

Ближня периферія охоплює синонімічні лексеми *задоволення, благодать, блаженство, талан, удача, фортуна*. *Задоволення* тлумачимо як позитивну емоцію, вдоволення або насолоду від чогось. Семантично близьким до слова *насолода* є слово *блаженство*, узятє з Біблії як відповідник вічному життю, тобто раюванню. Лексеми *удача* й *успіх* можуть бути синонімами в певних контекстах завдяки семантичному зближенню з поняттям *щастя* як радості від здійснення чогось, а слово *фортуна* в структурі свого значення містить семи «удача», «успіх», «доля», «талан».

Дальня периферія характеризується такими конститuentами: *успіх, рай, щастя-доля, гаражди, раювання, досягнення, талан, талант*. Слово *талан* у першому значенні СУМ тлумачить як «доля, життєвий шлях кого-небудь; успіх, удача», у другому значенні ототожнює з талантом, хистом (СУМ, 1979: 26). Наявність синонімічних зв'язків у словах *щастя – талан – талант* забезпечують як спільні поняттєві семи «досягнення», «успіх», так й позитивні емотивно-оцінні, що ідентифікують *талан* як «успішну, щасливу долю».

Крайня периферія в досліджуваному синонімічному ряді найменш чисельна, що засвідчує нечастотне функціонування цих синонімів, – *розкіш, солодоші, призначення, благополуччя, благо, благоденство* (хоча семантично слова *щастя, благополуччя, благо, блаженство* є близькими й за кількістю спільних сем, і за частотністю контекстної взаємозамінюваності).

Кожен синонім із цього ряду виокремлює одну з ознак *щастя*, його предметний чи поняттєвий маркер, що має для мовця певну цінність. Наявність спільних з поняттям *щастя* смислових компонентів і забезпечує введення того чи того синоніма до контексту. Так, слово *розкіш* уживають переважно із семантикою задоволення, *щастя* від

чого-небудь матеріального, вартісного, красивого, багатого: *Олена, яка зроду не розуміла жартів, знову напалася на Євдокима: — І це ти, очі твої безсовісні, хочеш, щоб на мене, як на якусь, панська челядь баньки витріщала? — Не все ж мені красуватися тобою: то багато розкоші для одного чоловіка* (М. Стельмах). Зафіксований і діалектний відповідник слову щастя – *пайда* (щастя, талан): *Як немає пайди, то й з хати не йди* (Б. Грінченко).

У СУМі до слова *щастя* подано три значення: 1. Стан цілковитого задоволення життям, відчуття глибокого вдоволення й безмежної радості, яких зазнає хто-небудь. 2. Досягнення, успіх, удача. 3. Доля, талан (СУМ, 1980: 575). Отже, за лексикографічним описом *щастя* – це *задоволення, радість, досягнення, успіх, удача, доля, талан*. Семантично ці слова збігаються зі словом *щастя*, що уможлиблює використання їх як синонімів у певних контекстах. За значенням це логічна група синонімів, адже семантика кожного слова відрізняється додатковою ознакою самого явища. Ураховуючи поняття багатозначності, яке пов'язане з поняттям синонімії безпосередньо, стверджуємо, слід за О. Потєбнею, що взаємозаміна слів із синонімічного ряду можлива лише в конкретній текстовій ситуації, а значення кожного слова загалом і синоніма зокрема розпізнаємо насамперед з контексту.

Висновки

Аналіз синонімічного ряду до слова *щастя* продемонстрував його семантичне різноманіття. Слово *щастя* має смислові дублети – *радість* і *доля*, хоча останнє з плином часу втратило тотожність значення; існують деякі суперечності щодо опису семантики таких слів, як *талан* і *талант*, адже різні словникові статті по-різному визначають їх взаємозамінність.

Вивчення й опис семантичних можливостей слова *щастя* в динаміці є перспективним для подальших досліджень.

ЛІТЕРАТУРА

1. Антоненко-Давидович Б. Як ми говоримо. Київ: Либідь, 1991. 256 с. 2. Білоноженко В. М. Щастя-доля. *Культура слова*. 1977. № 12. С. 76–80. 3. Бобух Н. М. Лексичні парадигми *щастя* – *нещастя* й *доля* – *недоля* в поетичному словнику. *Наук. вісн. Чернівецького ун-ту: зб. наук. пр. Слов'янська філологія*. Чернівці: Рута, 2006. Вип. 276–277. С. 368–372. 4. Ващенко В. С. Синонімічний словник-мінімум української мови. Дніпропетровськ: Рік, 1972. 92 с. 5. Вусик О. С. Словник українських

синонімів: понад 1500 синонімічних гнізд / за ред. А.М. Поповського. Дніпропетровськ: Січ, 2000. 424 с. 6. **ВШСУМ** – Великий шкільний словник української мови / уклад. Т. К. Співак. Харків: ФОП Співак В. Л., 2012. 624 с. 7. **Деркач П. М.** Короткий словник синонімів української мови. Львів-Краків-Париж: Просвіта, 1993. 208 с. 8. **Єрмоленко С. Я.**, Бирик С. П., Тодор О. Г. Українська мова. Короткий тлумачний словник лінгвістичних термінів. Київ: Либідь, 2001. 224 с. 9. **Єсипенко Н. Г.**, Тим'як І-І. Ю. Синонімічний ряд номінативної лексеми *happiness*. URL: http://www.rusnauka.com/12_KPSN_2014/Philologia/3_165292.doc.htm. 10. **Загоруйко О. Я.** Великий універсальний словник української мови. Харків: Торсінг плюс, 2010. 768 с. 11. **Львенкова В. В.** Лексико-словотвірне гніздо з домінантою *щастя* та його дериваційна семантика. *Закарпатські філологічні студії*. 2019. Вип. 11. Том 1. С. 11–16. 12. **Караванський С.** Практичний словник синонімів української мови. Київ: Кобза, 1995. 471 с. 13. **Караванський С.** Практичний словник синонімів української мови. Львів: БаК, 2014. 530 с. 14. **Лисиченко Л. А.** Лексико-семантична система української мови. Харків: ХДПУ імені Г. С. Сковороди, 1997. 130 с. 15. **Марчук Л. М.** Вербалізація концепту «щастя»: філософський та соціологічний аспекти. *Наук. пр. Кам'янець-Подільського нац. ун-ту імені Івана Огієнка. Філол. науки*. 2014. Вип. 35. С. 43–47. 16. **Митрополит Іларіон.** Етимологічно-семантичний словник української мови: у 4 т. Вінніпег – Канада: Волинь, 1994. Т. 4: П – Я. 536 с. 17. **Немировська Н. Г.** Словник синонімів та антонімів. Харків: Вид. група «Основа», 2012. 160 с. 18. **Поп Д. І.**, Поп Д. Д. Русинський синонімічний словник з українськими відповідниками. Ужгород: Видво В. Падяка, 2001. 48 с. 19. **Русанівський В. М.** Семантична глибина слова. *Мовознавство*. 1991. № 2. С. 3–7. 20. **РУСС** – Русско-украинский словарь синонимов / под ред. Н. Н. Пилинского, Н. П. Башнякова, Г. П. Вишневецкая. Київ: Освіта, 1995. 272 с. 21. **Собко В. О.**, Демидчик Г. С., Вишник О. О. Словник синонімів, антонімів і найпоширеніших фразеологізмів для учнів початкових класів. Київ: Вид. дім «Освіта», 2014. 136 с. 22. **СС** – Словник синонімів / упор. М. С. Романець. Київ: Нац. книжковий проект, 2010. 144 с. 23. **ССАО** – Словник синонімів, антонімів, омонімів / уклад. І. О. Купіна. Харків: ТОВ «Вид. дім Весна», 2016. 96 с. 24. **ССУМ** – Словник синонімів української мови: у 2 т. / А. А. Бурячок, Г. М. Гнатюк, С. І. Головащук та ін.. Київ: Наук. думка, 1999–2000. Т. 2. 960 с. 25. **СУМ** – Словник української мови / уклад. І. К. Білодід. Київ: Наук. думка, 1980. Т. 11. 700 с. 26. **УСУЛ** – Універсальний словник української лексики. Синоніми, антоніми, омоніми. / уклад. Л. І., Нечволод, В. І. Бездітко. Харків: Торсінг плюс, 2009. 768 с. 27. **Читай і знай!** Довідник-практикум із сучасної української літературної мови / Н. Дзюбишина-Мельник, О. Лаврінець, К. Симонова, Л. Ціпцюра, І. Ярошевич. Київ: ВД «Кієво-Могилянська академія», 2018. 415 с.

REFERENCES

1. **Antonenko-Davydovych, B.** (1991). *Iak my hovorymo [As we speak]*. Kyiv: Lybid [in Ukrainian].
2. **Bilonozhenko, V. M.** (1977). *Shchastia-dolia [Happiness is fate]*. *Kultura slova – Culture of word*, 12, 76–80 [in Ukrainian].
3. **Bobukh, N. M.** (2006). *Leksychni paradyhmy shchastia – neshchastia y dolia – nedolia v poetychnomu slovnyku [The lexical paradigms of happiness – misery and destiny – are shortcomings in the poetic vocabulary]*. *Naukovyi visnyk Chernivetskoho un-tu. Slovianska filolohiia – Scientific Bulletin of Chernivtsi Univ. Slavic Philology*. Chernivtsi: Ruta. Vyp. 276–277 [in Ukrainian].
4. **Vashchenko, V. S.**

- (1972). *Synonimichnyi slovnyk-minimumiv ukrainskoi movy* [Synonymic dictionary of lows of the Ukrainian language]. Dnipropetrovsk: Rik [in Ukrainian]. 5. **Vusyik, O. S.** (2000). *Slovnyk ukrainskykh synonimiv: Ponad 1500 synonimichnykh hnzid* [Dictionary of Ukrainian Synonyms: Over 1500 synonyms]. Dnipropetrovsk: Sich [in Ukrainian]. 6. **Spivak, T. K.** (2012). *Velykyi shkilnyi slovnyk ukrainskoi movy* [Great school dictionary of the Ukrainian language]. Kharkiv: FOP Spivak V. L. [in Ukrainian]. 7. **Derkach, P. M.** (1993). *Korotkyi slovnyk synonimiv ukrainskoi movy* [A short dictionary of synonyms of the Ukrainian language]. Lviv-Krakiv-Paryzh: Prosvita [in Ukrainian]. 8. **Yermolenko, S. Ia.**, Bybyk, S. P. & Todor, O. H. (2001). *Ukrainska mova. Korotkyi tlumachnyi slovnyk linhvistychnykh terminiv* [Ukrainian language. A short explanatory dictionary of linguistic terms]. Kyiv: Lybid [in Ukrainian]. 9. **Yesypenko, N. H.** & Tymiak, I-I. Iu. (2014). *Synonimichnyi riad nominatyvnoi leksemy happiness* [Synonymous with the nominative token of happiness]. Retrieved from http://www.rusnauka.com/12_KPSN_2014/Philologia/3_165292.doc.htm [in Ukrainian]. 10. **Zahoruiko, O. Ia.** (2010). *Velykyi universalnyi slovnyk ukrainskoi movy* [Great versatile dictionary of the Ukrainian language]. Kharkiv: Torsinh plus [in Ukrainian]. 11. **Ilienkov, V. V.** (2019) *Leksyko-slovotvirne hnzido z dominantoiu shchastia ta yoho deryvatsiina semantyka* [The vocabulary-vocabulary nest with the dominant of happiness and its derivative semantics]. *Zakarpatski filolohichni studii – Transcarpathian philological studios, 11 (1)*, 11–16 [in Ukrainian]. 12. **Karavanskyi, S.** (1995). *Praktychnyi slovnyk synonimiv ukrainskoi movy* [Practical Dictionary of Synonyms of Ukrainian]. Kyiv: Kobza [in Ukrainian]. 13. **Karavanskyi, S.** (2014). *Praktychnyi slovnyk synonimiv ukrainskoi movy* [Practical Dictionary of Synonyms of Ukrainian]. Lviv: BaK [in Ukrainian]. 14. **Lysychenko, L. A.** (1997). *Leksyko-semantychna systema ukrainskoi movy* [The lexical-semantic system of the Ukrainian language]. Kharkiv: KhDPU imeni H. S. Skovorody [in Ukrainian]. 15. **Marchuk, L. M.** (2014). *Verbalizatsiia kontseptu «shchastia»: filosofskiy ta sotsiolohichni aspekty* [The verbalization of the concept of «happiness»: philosophical and sociological aspects]. *Naukovi pratsi Kamianets-Podilskoho natsionalnoho universytetu imeni Ivana Ohienka. Filolohichni nauky – Scientific works of Kamianets-Podilskyi Ivan Ogiyenko National University. Philological Sciences, 35*, 43–47 [in Ukrainian]. 16. **Mytropolyt, Ilarion** (1994). *Etymolohichno-semantychnyi slovnyk ukrainskoi movy* [An etymological and semantic dictionary of the Ukrainian language]. (Vol. 4). Vinnipeh – Kanada: Volyn [in Ukrainian]. 17. **Nemyrovska, N. H.** (2012). *Slovnyk synonimiv ta antonimiv* [Dictionary of synonyms and antonyms]. Kharkiv: Vydavnycha hrupa «Osnova» [in Ukrainian]. 18. **Pop, D. I.** & Pop, D. D. (2001). *Rusynskyi synonimichnyi slovnyk z ukrainskymy vidpovidnykamy* [Rusyn Synonymic Dictionary with Ukrainian Answers]. Uzhhorod: Vyd-vo V. Padiaka [in Ukrainian]. 19. **Rusanivskyi, V. M.** (1991). *Semantychna hlybina slova* [Semantic depth of the word]. *Movoznavstvo – Linguistics, 2*, 3–7 [in Ukrainian]. 20. **Pylynskoho, N. N.**, Bashniakova, N. P. & Vyshnevskai, H. P. (1995). *Rusko-ukraynyskyi slovar synonimov* [Russian-Ukrainian Dictionary of Synonyms]. Kyiv: Osvita [in Ukrainian]. 21. **Sobko, V. O.**, Demydchuk, H. S. & Vyshnyk, O. O. (2014). *Slovnyk synonimiv, antonimiv i naiposhyrenishykh frazeolohizmiv dlia uchniv pochatkovykh klasiv* [A dictionary of synonyms, antonyms and common phraseologisms for elementary school students]. Kyiv: Vyd. dim «Osvita» [in Ukrainian]. 22. **Romanets, M. S.** (2010). *Slovnyk synonimiv* [Synonym Dictionary]. Kyiv: Nats. knyzhkovyi proekt [in Ukrainian]. 23. **Kupina, I. O** (2016). *Slovnyk synonimiv, antonimiv, omonimiv* [Dictionary of synonyms, antonyms, homonyms].

Kharkiv: TOV «Vyd. dim Vesna» [in Ukrainian]. 24. **Buriachok, A. A.**, Hnatiuk, H. M. & Holovashchuk, S. I. (Ed.). (1999-2000). *Slovník synonymiv ukraínskoi movy [Dictionary of Synonyms of Ukrainian]*. Kyiv: Nauk. dumka [in Ukrainian]. 25. **Bilodid, I. K.** (Ed.). (1980). *Slovník ukraínskoi movy [Dictionary of Ukrainian Language]* (Vol. 11). Kyiv: Nauk. dumka [in Ukrainian]. 26. **Nechvolod, L. I.** & Bezditko, V. I. (2009). *Universalnyi slovník ukraínskoi leksyky. Synonimy, antonimy, otonimy [Universal dictionary of Ukrainian vocabulary. Synonyms, antonyms, homonyms]*. Kharkiv: Torsinh plus [in Ukrainian]. 27. **Dziubysyna-Melnyk, N.**, Lavrinets, O., Symonova, K., Tsiptsiura, L. & Yaroshevych, I. (2018). *Chytai i znai! Dovidnyk-praktykum iz suchasnoi ukraínskoi literaturnoi movy [Read and Know! Handbook of Contemporary Ukrainian Literary Language]*. Kyiv: VD «Kyievo-Mohylianska akademiia» [in Ukrainian].

Ільєнкова Вікторія Віталіївна – аспірантка кафедри української мови, Харківський національний педагогічний університет імені Г. С. Сковороди; вул. Валентинівська, 2, м. Харків, 61168, Україна.

Tel.: +380969817935

E-mail: v.ilienkova@ukr.net

<https://orcid.org/0000-0001-5707-3364>

Ilienkova Viktoriia – Postgraduate Student, Ukrainian Language Department, H. S. Skovoroda Kharkiv National Pedagogical University; Valentynivska Str. 2, Kharkiv, 61168, Ukraine.

Надійшла до редакції 11 лютого 2020 року

ЗМІСТ

ЛЕКСИКОЛОГІЯ

<i>Книшенко Н. П.</i> Поняття «лексико-семантичне поле» й «термінологічне поле» в сучасному мовознавстві.....	3
<i>Моштаг Є. С.</i> Експресивність іншомовного слова в сучасних українських тревелогах.....	10
<i>Льєнкова В. В.</i> Синонімічний ряд до слова <i>щастя</i> в українській мові	18
<i>Сімонок В. П.</i> Мовні запозичення на історико-філологічному тлі	28
<i>Янчура Д.</i> Ономастичний осередок Михайла Торчинського	39

ТЕРМІНОЗНАВСТВО

<i>Боярова Л. Г.</i> Німецькі запозичення в українській термінології	51
<i>Кримець О. М.</i> Специфіка семантичних процесів в українській науково-технічній термінології	64
<i>Нікуліна Н. В.</i> Національно-культурна специфіка номенклатурних знаків (номенів) на позначення автобусної техніки українського виробництва.....	73
<i>Удовіченко Л. Г.</i> Українська військова лексика: діячність мовознавчих студій	81

ГРАМАТИКА

<i>Степаненко М. І.</i> Семантичний потенціал локативних префіксів.....	91
<i>Степаненко Н. С.</i> Локативна функція знахідного відмінка в українській і російській мовах: факти асиметрії.....	103
<i>Шухова О. О.</i> Квантитативні характеристики порядку слів у сучасній українській розмовній мові (на матеріалі односкладних дієслівних речень).....	115

ІСТОРІЯ МОВИ

<i>Каруник К. Д.</i> Українська мова в шкільній освіті підрумунської Бесарабії на початку 1920-х років	124
---	-----